

Hát Xéc Bua của người M'Nong

Tuy cũng thuộc phạm trù những bài ca nghi lễ - phong tục nhưng những bài hát chúc mừng (trong đó có tục hát xéc bùa của người M'Nong) có những nét riêng cả về chức năng sinh hoạt cũng như phong cách nghệ thuật rất đáng chú ý. Các bài hát chúc mừng nói chung và hát xéc bùa nói riêng thường đóng vai trò cầu chúc, chào mừng như tên gọi của nó. Và vì thế, những bài ca như thế này thường mang phong cách ngợi ca với những giọng điệu, ngôn từ chứa đựng nhiều nét lạc quan, vui tươi.

Tục hát xéc bùa của người M'Nong phần lớn được hát trong không khí hội hè vui chơi, nhất là dịp lễ, tết. Cả phường bùa, ít thì năm, sáu người; nhiều thì có đến vài chục người, tay xách công vừa đi vừa đánh, kéo đến một gia chủ nào đó hát mừng. Người hát chúc mừng chủ nhà giàu sang: "Cột hiên chạm đuôi con phượng/ Má vòng chạm đuôi con gà/ Cửa con chạm ra hình da kỳ lân". Đồng thời, họ cũng ngợi ca cả cảnh làm ăn giàu có, sung túc của gia chủ: "Gió đánh xào xạc nhường áo lục phơi trước nhà/ Thấy trâu cùng bò buộc đầy sân/ Đàn vịt, đàn gà râm ran dưới khương" hay "Đụn lúa nếp nhà ông ăn đến tháng năm/ Đụn lúa chiêm nhà ông ăn đến tháng mười". Người hát xéc bùa thường xuất hiện như những nhân vật trực tiếp đóng góp những phần vui của mình vào ngày hội mùa xuân. Có khi lời ca được mô phỏng theo âm thanh của nhạc công mà họ đang đệm nhịp: "Tam.. tam... từ đâu tam đến/ Tam từ bên suối tam sang...". Cái vui chạy suốt cả bài xéc bùa, cho đến những lời hát kết thúc vui vẻ; hoặc thông qua nội dung lời ca mà phản ánh những tục lệ ngày tết như tục mời trâu: "Miếng trâu thon thon/ Bày lên đĩa tròn đặt lên mâm thau vàng chạm/ Đem sang mời/ Đám bùa chúng tôi đón lấy/ Ăn miếng trâu đỡ mời".

Bây giờ, tục hát xéc bùa không chỉ dành cho ngày xuân, ngày tết mà còn trong những ngày hội vui, tục hát xéc bùa được đồng bào M'Nong thể hiện với những nét về văn hoá độc đáo. Hát xéc bùa bộc lộ tâm lý tình cảm vui tươi sôi nổi, hồn nhiên của những người nghệ sĩ dân gian. Những yếu tố trữ tình, tự sự và diễn xướng nghi lễ đan cài vào nhau khá linh hoạt tạo nên sắc thái đa dạng đầy hấp dẫn.